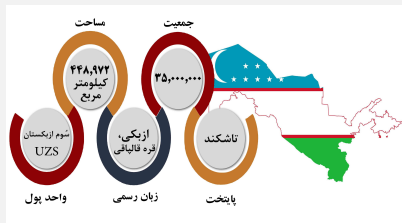

جمهوری ازبکستان را بیشتر بشناسیم

تهیه شده در واحد امور بین الملل اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تبریز

بولتن شماره 11 جمهوری ازبکستان

بهمن ماه 1400

جمهوری ازبکستان

ازبکستان با نام رسمی **جمهوری ازبکستان**، کشوری محصور در خشکی واقع در آسیای مرکزی است. این کشور از شمال و غرب با قزاقستان، از شرق با تاجیکستان و قرقیزستان و از جنوب با افغانستان و ترکمنستان دارای مرز مشترک است.

ازبکستان با جمعیت 34 میلیون و 200 هزار نفری خود، پرجمعیت ترین کشور آسیای مرکزی به شمار می رود. پایتخت و بزرگترین و پرجمعیت ترین شهر آن «**تاشکند**» است. بیش از 92 درصد مردمش مسلمان و حدود 5 درصد آنها مسیحی هستند.

این کشور یکی از هشت عضو اصلی سازمان همکاری های شانگهای محسوب شده و یکی از بزرگترین تولیدکنندگان پنبه در جهان است.

از موارد جالب در مورد این کشور، وجود «جمهوری قره قالیپاقستان» در محدوده سرزمینی آن است. این جمهوری با مساحت 166 هزار کیلومتر مربعی خود، حدود 37 درصد از مساحت ازبکستان را شامل می شود. محدوده جغرافیایی این جمهوری که پرچم، قانون اساسی و رئیس جمهور مستقل خود را نیز دارد، تقریباً مرزهای «خوارزم قدیم» را شامل می شود. لازم به ذکر است که حق جدایی جمهوری قره قالیپاقستان از ازبکستان با برگزاری همه پرسی در این جمهوری در قانون اساسی ازبکستان تصریح شده است.

اکثریت مردم دو ولایت سمرقند و بخارا و تعداد کثیری از مردم ولایت فرغانه و چند شهر دیگر ازبکستان، تاجیک و فارس زبان هستند. البته دولت تعداد تاجیک ها را طبق آمار رسمی حدود 5 درصد عنوان می کند اما خود تاجیک های ازبکستان، تعدادشان را بیشتر از آن می دانند.

زبان رسمی این کشور، ازبکی و البته قره قالیپاقی (فقط در محدوده جمهوری قره قالیپاقستان) می باشد.

از لحاظ تاریخی، تا میانه قرن نوزدهم، سه خانات فرغانه، بخارا (جنوب ازبکستان) و خیوه (غرب و شمال ازبکستان) به طور مستقل دارای حکمرانی های مستقل بودند. پس از حمله امپراتوری روسیه به آسیای مرکزی در ۱۸۶۶ این خانات به زیر حکومت استعماری روسیه کشیده شدند. پس از انقلاب ۱۹۱۷ روسیه، بلشویک های به قدرت رسیده قرار بر تقسیم آسیای مرکزی را بر بنیاد هویت های قومی-زبانی نهادند. اما در این تقسیم بندی، گاه مصلحت های سیاسی، اقتصادی و حتی نظامی هم در نظر گرفته می شد؛ بنابراین در سال ۱۹۲۴، دولت بلشویک برای جلوگیری از بروز کشمکش های دیرپای تاریخی هر سه این خانات را در جمهوری سوسیالیستی ازبکستان جمع کرد.

در آغاز حکومت داری اتحاد جماهیر سوسیالیستی شوروی، نشانه های فراوان از کشمکش تباری و ولایتی بین بخش های شرق و غرب و مرکز ازبکستان می توان یافت. هر قومی و هر ولایتی سهم بیشتری از قدرت می طلبید. در فرایند استحکام پایه های حکومت داری شوروی اما هر چند توان قدرت جویی اقوام و ولایات به هم ریخت اما این قدرت جویی قومی-ولایتی در شکل های گوناگون تا پایان حکومت شوروی همچنان ادامه یافت. پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی در سال ۱۹۹۱ ازبکستان به استقلال دست یافت.

نوع حکومت ازبکستان از نوع جمهوری ریاستی با دو مجلس قانونگذاری است و اختیارات رئیس جمهور بیشتر از سایر افراد و نهادها می باشد. در ازبکستان رئیس حکومت، رئیس جمهور و رئیس دولت نخست وزیر است که رئیس جمهور او را انتخاب می کند. بر اساس قانون اساسی ازبکستان رئیس جمهور باید با رای مردم برای دوره ای هفت ساله (قابل تمدید برای دور دوم) انتخاب شود. سنای ازبکستان ۱۰۰ کرسی دارد که ۸۴ نماینده آن با رای مردم و ۱۶ نماینده به انتخاب رئیس جمهور برای دوره ای پنج ساله انتخاب می شوند. مجلس ملی این کشور ۱۵۰ کرسی دارد که نمایندگانش با رای مردم برای دوره ای پنج ساله تعیین می شوند.

رئیس جمهور این کشور از سال ۲۰۱۶، آقای شوکت میرضیائف و نخست وزیر ازبکستان از سال ۲۰۱۶، آقای عبدالله عارفوف است. از لحاظ تقسیمات کشوری، کشور ازبکستان دارای ۱۲ استان (ولایت)، شهر تاشکند و یک جمهوری خودمختار یعنی جمهوری قره قالیپاقستان است. از لحاظ ترکیب جمعیتی، حدود ۸۴٪ از جمعیتش را ازبک ها، ۵٪ درصد را تاجیک ها، ۲.۵٪ درصد را قزاق ها، ۲.۳٪ درصد را روس ها و حدود ۲.۲٪ درصد را قره قالیپاق ها تشکیل می دهند.

اطلاعات اساسی جمهوری ازبکستان

مساحت: ۴۴۸۹۷۲ کیلومترمربع (پنجاه و ششمین کشور دنیا و دارای مساحتی در حدود یک چهارم مساحت ایران)

جمعیت: ۳۵ میلیون نفر (چهل و یکمین کشور دنیا)

پایتخت: تاشکند با جمعیت ۲ میلیون و ۶۰۰ هزار نفر

شهرهای مهم: نمنگان، سمرقند، اندیجان، نوکوس، بخارا

زبان رسمی: ازبکی، قره قالیپاقی (فقط در جمهوری قره قالیپاقستان)

مذهب: مسلمان (۹۲ درصد)، مسیحی (۵ درصد)

نوع حکومت: جمهوری ریاستی با دو مجلس قانونگذاری

تولید ناخالص داخلی: حدود ۶۰ میلیارد دلار (هشتاد و یکمین اقتصاد دنیا در سال ۲۰۲۰) (آمار بانک جهانی)

رشد تولید ناخالص داخلی: ۱.۷٪ درصد (رتبه پانزدهم در سال ۲۰۲۰) لازم به ذکر است در سال های غیر کرونایی ۲۰۱۷، ۲۰۱۸ و ۲۰۱۹، رشد تولید ناخالص داخلی این کشور به ترتیب ۴.۴٪ + و ۵.۴٪ + و ۵.۷٪ درصد بوده است. (آمار بانک جهانی)

نرخ تورم: ۱۱.۹ درصد (برآورد سال ۲۰۲۰) (آمار بانک جهانی)

نرخ بیکاری: ۶ درصد (برآورد سال ۲۰۲۰) (آمار بانک جهانی)

واحد پول: سوم ازبکستان

بزرگترین صادرکنندگان کالا به ازبکستان در سال ۲۰۲۰: به ترتیب چین، فدراسیون روسیه، قزاقستان، کره جنوبی، ترکیه، آلمان، لیتوانی، جمهوری چک، هند، ترکمنستان. (ایران در رتبه بیست و سوم)

بزرگترین واردکنندگان کالا از ازبکستان در سال ۲۰۲۰: به ترتیب چین، فدراسیون روسیه، ترکیه، قزاقستان، قرقیزستان، افغانستان، تاجیکستان، ایران، اوکراین، پاکستان. (ایران در رتبه هشتم)

بزرگترین شریک تجاری ازبکستان در سال ۲۰۲۰: چین

خلاصه تجارت ازبکستان با ایران طی پنج سال اخیر:

سال	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	۲۰۱۹	۲۰۲۰
میزان صادرات ایران (میلیون دلار)	فقدان آمار	۵۷	۱۳۳	۲۰۳	۱۰۷
میزان واردات ایران (میلیون دلار)	فقدان آمار	۲۵۸	۱۶۴	۲۰۹	۱۳۶
حجم کل تجارت (میلیون دلار)	فقدان آمار	۳۱۵	۲۹۷	۴۱۲	۲۴۳

وضعیت روابط دیپلماتیک جمهوری اسلامی ایران و جمهوری ازبکستان:

روابط دیپلماتیک میان جمهوری اسلامی ایران و جمهوری ازبکستان برقرار است و دو کشور دارای سفارتخانه در خاک یکدیگر هستند.

اقلام وارداتی ایران از ازبکستان در سال ۲۰۲۰: (طبق آمار ITC)

پنبه (۹۷ میلیون و ۱۶۷ هزار دلار)

نخ از پنبه (۲۰ میلیون و ۴۲۸ هزار دلار)

کودهای معدنی یا شیمیایی (۸ میلیون و ۴۹۰ هزار دلار)

ابریشم خام (۵ میلیون و ۸۲۳ هزار دلار)

کائولن (948 هزار دلار)
 لوبیا (774 هزار دلار)
 گردو (489 هزار دلار)
 کشمش (488 هزار دلار)
 نخود (426 هزار دلار)
 زردآلو و آلو خشک کرده (246 هزار دلار)
 بادام (147 هزار دلار)
 جوال و کیسه (125 هزار دلار)
 ماشین آلات سنگ زنی، پرس کاری، تراشکاری و خردکن (100 هزار دلار)
 پیاز و موسیر (44 هزار دلار)

مجموع کل واردات ایران از ازبکستان در سال 2020 برابر با **135 میلیون و 877 هزار دلار** بوده است. این رقم نسبت به سال 2019 حدود **35 درصد کاهش** را نشان می دهد.

اقلام صادراتی ایران به ازبکستان در سال 2020: (طبق آمار ITC)

ماشین آلات مربوط به معدن (25 میلیون و 633 هزار دلار)
 محصولات فولادی (10 میلیون و 445 هزار دلار) شامل میلگرد، تیرآهن، نبشی، ناودانی، ورق، لوله
 پلی اتیلن (8 میلیون و 596 هزار دلار)
 پلی استایرن (6 میلیون و 325 هزار دلار)
 پلی پروپیلن (6 میلیون و 177 هزار دلار)
 صابون و سایر مواد شوینده (5 میلیون و 638 هزار دلار)
 ماشین آلات مربوط به کشاورزی (3 میلیون و 229 هزار دلار)
 کاشی و سرامیک (2 میلیون و 852 هزار دلار)
 شیشه (2 میلیون و 712 هزار دلار)
 الکیل بنزن (2 میلیون و 357 هزار دلار)
 ساختمان پیش ساخته (1 میلیون و 985 هزار دلار)
 پلی استر (1 میلیون و 584 هزار دلار)
 چای (1 میلیون و 545 هزار دلار)
 کربنات کلسیم (1 میلیون و 329 هزار دلار)
 اجزا و قطعات ماشین آلات و تراکتور (1 میلیون و 198 هزار دلار)
 دارو (1 میلیون و 176 هزار دلار)
 هیدروکسید سدیم (1 میلیون و 152 هزار دلار)
 آب پنیر (976 هزار دلار)
 اتیلن گلیکول (965 هزار دلار)
 چینی بهداشتی (955 هزار دلار)
 جرتفیل سقفی (941 هزار دلار)
 انیدرید فتالیک (883 هزار دلار)
 قیر نفت (868 هزار دلار)
 ظروف شیشه ای سر میز (863 هزار دلار)
 پلی کلرو وینیل (778 هزار دلار)
 مواد پلاستیکی (768 هزار دلار) شامل لوله، کیسه، بطری، ظروف
 درختچه و نهال (739 هزار دلار)
 وینیل استات (732 هزار دلار)
 سیمان (578 هزار دلار)
 پسته (571 هزار دلار)
 کیوی (493 هزار دلار)
 اسید استیک (401 هزار دلار)
 خرما (316 هزار دلار)

مجموع کل صادرات غیرنفتی ایران به ازبکستان در سال 2020 برابر با **107 میلیون و 36 هزار دلار** بوده است. این رقم نسبت به سال 2019 حدود **47 درصد کاهش** را نشان می دهد.

حجم کل تجارت ایران و ازبکستان در سال 2020 برابر با 243 میلیون دلار بوده است.

تراز تجاری 29 میلیون دلار به نفع ازبکستان بوده است.

حجم کل تجارت ازبکستان با جهان در سال 2020 برابر با 33 میلیارد و 82 میلیون دلار بوده است که سهم ایران از این تجارت 0.54 درصد است.

میزان واردات ازبکستان در سال 2020 برابر با 19 میلیارد و 955 میلیون دلار بوده است که سهم ایران از این میزان 0.73 درصد است.